

VALTIONEUVOSTON ASETUS HYVÄN TYÖTERVEYSHUOLTOKÄYTÄNNÖN PERIAATTEISTA, TYÖTERVEYSHUOLLON SISÄLLÖSTÄ SEKÄ AMMATTIHENKILÖIDEN JA ASIANTUNTIJOIDEN KOULUTUKSESTA ANNETUN VALTIONEUVOSTON ASETUKSEN MUUTTAMISESTA**Tausta ja asetuksenantovaltuudet**

Sosiaali- ja terveysministeriö asetti syyskuussa 2016 komitean (kuntoutuksen uudistamiskomitea, jäljempänä kuntoutuskomitea) valmistelemaan kuntoutusjärjestelmän kokonaisuudistusta terveydenhuollon eri osa-alueilla. Komitea teki ehdotuksia kuntoutuksen kokonaisuuden uudistamisesta. Osa ehdotuksista koski työterveyshuollon roolin selkiyttämistä ja lainsäädännöllisiä täsmennyksiä. Pääministeri Sanna Marinin hallituksen hallitusohjelmaan on kirjattu vuosille 2020–2022 kuntoutuksen kehittäminen komitean työn pohjalta.

Tällä esityksellä toteutettaisiin komitean viidestoista ehdotus, jonka mukaan hyvän työterveyshuoltokäytännön periaatteista, työterveyshuollon sisällöstä sekä ammattihenkilöiden ja asiantuntijoiden koulutuksesta annetun valtioneuvoston asetuksen (708/2013, jäljempänä hyvästä työterveyshuoltokäytännöstä annettu asetus) 8 §:n 5 momentin loppuun lisättäisiin työterveyshuollolle velvoite seurata ja arvioida toimenpiteiden toteutumista ja vaikutusta. Lisäksi toteutettaisiin komitean kuudestoista ehdotus, jonka mukaan hyvästä työterveyshuoltokäytännöstä annetun asetuksen 10 §:n 1 momentin 13 kohtaan lisätään työhön paluun toimintakäytäntö tukemaan kuntoutujan tarkoituksenmukaista paluuta työhön.

Kuntoutuskomitean ehdotusten perusteella työterveyshuoltolain (1383/2001, muut. 555/2021) 3 §:ää on muutettu 1.1.2022 alkaen siten, että työfysioterapeutit ovat jatkossa työterveyshuollon ammattihenkilöitä, kun nämä aiemmin olivat työterveyshuollon asiantuntijoita. Tällä muutoksella oli komitean ehdotuksen mukaisesti tarkoitus vahvistaa kuntoutusprosessin eri vaiheissa fysioterapeutin roolia ja mahdollisuutta toimia itsenäisesti työkyvyn ja kuntoutustarpeen arvioinnissa sekä hoidon ja kuntoutuksen seurannassa ja arvioinnissa. Tähän liittyen on tarpeen lisätä hyvän työterveyshuoltokäytännön periaatteista, työterveyshuollon sisällöstä sekä ammattihenkilöiden ja asiantuntijoiden koulutuksesta annettuun valtioneuvoston asetukseen uusi 13 a § ammattihenkilönä toimivien työfysioterapeuttien pätevyysvaatimuksista säätämiseksi ja poistaa työterveyshuollon asiantuntijoiden pätevyysvaatimuksista koskevasta 14 §:stä sen nykyinen 1 kohta työfysioterapeuttien pätevyysvaatimuksista.

Asetus on tarkoitus antaa työterveyshuoltolain (1383/2001) 3 §:n 2 momentin ja 12 §:n 4 momentin nojalla.

Valmistelu

Esitys on valmisteltu kuntoutuskomitean muutosehdotusten pohjalta sosiaali- ja terveysministeriössä ja siitä on pyydetty lausuntoa ajalla 28.9.–25.10.2021 seuraavilta tahoilta: valtiovarainministeriö, työ- ja elinkeinoministeriö, Akava, STTK, Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö, Kunta- ja hyvinvointialuetyöntajat KT, Elinkeinoelämän Keskusliitto, Suomen Yrittäjät, Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto, Suomen Työterveyshoitajaliitto, Suomen Työterveyslääkäriyhdistys, Suomen Fysioterapeutit, Suomen Psykologiliitto, Työterveyslaitos, Kansaneläkelaitos, Työeläkevakuuttajat TELA, Työturvallisuuskeskus ja Tapaturmavakuutuskeskus. Lausunnon on toimittanut lisäksi Suomen Toimintaterapeuttiliitto.

Työ- ja elinkeinoministeriöllä, Suomen Yrittäjillä ja Tapaturmavakuutuskeskuksella ei ollut lausuttavaa asetusehdotuksesta. Kansaneläkelaitoksen näkemyksen mukaan ehdotetuilla muutoksilla ei ole merkittäviä vaikutuksia työterveyshuollon korvauskäytäntöön.

Valtiovarainministeriö, Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö, STTK, Akava, Elinkeinoelämän keskusliitto, Kunta- ja hyvinvointialueuudistuskeskus KT, Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto, Työeläkevakuuttajat TELA, Suomen Työterveyslääkäriyhdistys, Suomen Työterveyshoitajaliitto ja Suomen Fysioterapeutit ovat lausunnoissaan ilmoittaneet kannattavansa la-
kiehdotusta. Toimintaterapeuttiliitto kannattaa lausunnoissaan asetuksen 10 § 1 momentin 13 kohtaan ehdotettua lisäystä.

Kunta- ja hyvinvointialueuudistuskeskus KT työnantajat ehdottaa kuitenkin, että 10 §:n 1 momentin 13 kohta muutettaisiin seuraavaan muotoon: 13) työterveysyhteistyöstä ja työkyvyn hallinnan, seurannan ja varhaisen tuen sekä työhön paluun toimintakäytäntöjen järjestämisestä. Kuntoutuksen uudistamiskomitean ehdotuksessa toimintakäytännöt on mainittu säännöksessä. Kunta- ja hyvinvointialueuudistuskeskus KT:n mukaan selvyuden vuoksi sana ”toimintakäytännöt” tulisi olla asetuksen 13 kohdassa. Asetusehdotusta on muutettu palautteen mukaiseksi. Suomen Työterveyslääkäriyhdistys huomauttaa, että asetuksen 8 §:n muutos voi aiheuttaa pientä kustannusnousua niissä yrityksissä, joiden työterveyshuoltosopimus kattaa vain lakisääteiset palvelut. Näiden yritysten osalta asetusmuutos aiheuttaisi pientä nousua työterveyshuollon kustannuksiin, mutta yhdistys arvioi muutoksen potentiaalisten hyötyjen työkyvyn palauttamisen kannalta hyvinkin kompensoivan tämän kustannusnousun. Vaikutusten arviointia koskevaa lukua on tarkistettu tämän palautteen perusteella. Lausunnoissa on lisäksi ehdotettu joitakin työterveyshuoltoa koskevia säädösmuutoksia, joilla ei ole liityntää esitettyyn asetuksen muutokseen.

Esitys on käsitelty työterveyshuollon neuvottelukunnassa, jossa ovat edustettuina hallinnon alan virastot ja laitokset, työterveyshuollon toteuttamisen kannalta merkittävät yhteisöt sekä keskeiset työmarkkina- ja yrittäjäjärjestöt 28.10.2021 ja sitä on puollettu siellä.

Perustelut

8 §. *Työntekijöiden työssä selviytymisen seuranta ja edistäminen sekä kuntoutukseen ohjaaminen.* Työnantajan velvollisuudesta työntekijöiden työssä selviytymisen seurantaan ja edistämiseen sekä kuntoutukseen ohjaamisesta on säädetty hyvästä työterveyshuoltokäytännöstä annetun asetuksen 8 §:ssä, jossa on asetettu velvoitteita muun muassa työnantajan työkykyä ylläpitävän toiminnan järjestämisestä ja sen sisällöstä, yhteistyöstä työterveyshuollon kanssa sekä kuntoutukseen ohjaamisesta.

Nykyisellään asetuksen 8 § 5 momentissa säädetään, että työterveyshuollon on sovitettava yhteen työkykyyn ja työhön paluuseen liittyviä hoito- ja kuntoutustoimenpiteitä. Kuntoutuskomitean viidennessätoista ehdotuksessa ehdotettiin, että tämän kohdan loppuun lisätään seuraava uusi lause: ”Työterveyshuollon on seurattava ja arvioitava toimenpiteiden toteutumista ja vaikutusta”. Tällä esityksellä toteutettaisiin edellä selostettu lisäys. Esityksen tavoitteena on selkiyttää työterveyshuollon sisältöä ja tehtäviä sekä korostaa työterveyshuollon tehtävää työntekijän työssä selviytymisen edistämiseksi ja kuntoutujan työhön paluun seurannassa. Esityksellä pyritään myös parantamaan työterveyshuollon toimenpiteiden tehokkuuden seurantaan ja arviointia. Lisäys osaltaan täydentäisi hyvästä työterveyshuoltokäytännöstä annetussa asetuksessa jo nykyisellään asetettuja toiminnan seurantaan ja arviointiin liittyviä velvoitteita. Jotta työkyvyn tuen prosessi alkaisi oikea-aikaisesti ja monialainen yhteistyö sekä palveluiden yhteensovittaminen toteutuisi, työntekijöiden työssä selviytymisen seurannan ja edistämisen järjestämisessä ja kuntoutukseen ohjaamisessa käytännössä hyödyllisiä voivat olla esimerkiksi suunnitelmalliset toimintakäytännöt (esimerkiksi vastuullinen asiakasohjausmalli).

10 §. *Neuvonnan ja ohjauksen sisältö.* Tietojen antaminen, neuvonta ja ohjaus ovat oma erillinen tehtävänsä työterveyshuollossa. Sitä sisältyy myös lähes kaikkiin työterveyshuollon tehtäviin. Etenkin työnantajille annettavalla neuvonnalla on keskeinen merkitys työskentelyolo-

suhteiden turvaamisessa ja kehittämisessä sekä ongelmien ennaltaehkäisyssä. Työterveyshuollon ammattihenkilöiden ja asiantuntijoiden velvollisuudesta antaa neuvontaa, ohjausta ja palautetta työnantajalle ja työntekijöille on säädetty hyvästä työterveyshuoltokäytännöstä annetun asetuksen 10 §:ssä. Sen 1 momentissa on yksilöity, millaisia asioita neuvonantovelvollisuus koskee. Sen 13 kohdassa on säädetty työterveysyhteistyöstä ja työkyvyn hallinnan, seurannan ja varhaisen tuen toimintakäytännön järjestämisestä annettavasta neuvonnasta.

Työpaikat tarvitsevat tietoa, neuvontaa ja ohjausta työhön paluun toimintakäytännöistä työterveyshuollolta, jotta ne pystyvät järjestämään tarkoituksenmukaista tukea työntekijän työhön paluuseen, kun tämä on ollut pitkään pois työstä esimerkiksi sairauden vuoksi. Jotta työterveyshuollon toiminta tukisi työpaikkojen toimintaa ja tarkoituksenmukaista työhön paluuta nykyistä paremmin, 10 § 1 momentin 13 kohtaan ehdotetaan lisättäväksi työterveyshuollolle velvoite antaa neuvontaa ja ohjausta työhön paluun järjestämiseen nykyisessä säännöksessä säädettyjen työterveysyhteistyön ja työkyvyn hallinnan, seurannan ja varhaisen tuen lisäksi. Esityksen tavoitteena on selkiyttää työterveyshuollon sisältöä ja tehtäviä sekä vahvistaa työterveyshuollon toimintaa työhön paluun tukemisessa osana kuntoutusprosessia.

13 a §. *Työterveyshuollossa toimivat fysioterapeutit.* Työterveyshuoltolain 3 §:ää on muutettu 1.1.2022 alkaen siten, että fysioterapeuteista tulee työterveyshuollon ammattihenkilöitä.

Nykyisellään asetuksen 12 §:ssä säädetään työterveyshuollossa toimivan lääkärin ja 13 §:ssä työterveyshuollossa toimivan terveydenhoitajan pätevyysvaatimuksesta. Koska vuoden 2022 alusta alkaen myös fysioterapeutit voivat toimia työterveyshuollossa työterveyshuollon ammattihenkilöinä, asetukseen säädettäisiin uusi 13 a § näiden pätevyysvaatimuksesta, jonka mukaan työterveyshuollossa toimivalla laillistetulla fysioterapeutilla on oltava fysioterapeutin pätevyys ja lisäksi vähintään viidentoista opintopisteen laajuinen työterveyshuollon koulutus kahden vuoden kuluessa siitä, kun hän siirtyy työterveyshuollon tehtäviin. Asetuksen 14 §:ssä säädetään työterveyshuollon asiantuntijoiden pätevyysvaatimuksista ja sen 1 kohdassa säädetään nykyisellään työterveyshuollon asiantuntijana toimivan fysioterapeutin pätevyysvaatimuksesta. Tämä kohta kumottaisiin, kun fysioterapeuttien pätevyysvaatimuksesta säädettäisiin uudessa 13 a §:ssä.

Vaikutukset

Esitetyt muutokset asetuksen 8 ja 10 §:ään selkiyttäisivät työterveyshuollon sisältöä ja voisivat lisätä työterveyshuollon toiminnan tehokkuutta ja tuloksellisuutta. Siten niillä voisi olla osana kuntoutuksen uudistamisen kokonaisuutta myönteisiä vaikutuksia työterveyteen ja työhyvinvointiin ja sitä kautta myös työn tuottavuuteen ja työurien pituuteen.

Esityksillä ei arvioida olevan merkittäviä taloudellisia tai muita vaikutuksia.

Voimaantulo

Asetus on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 2022.